

dinbilimleri

Akademik Araştırma Dergisi

ISSN: 1303-9199

Cilt:4 Sayı:4 Ekim/Kasım/Aralık 2004

Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi

EDİTÖR

Yavuz ÜNAL

YAYIN KURULU

Yavuz ÜNAL
Burhanettin TATAR
Ali Rıza AYDIN
Osman GÜNER
Ahmet ÇAKIR
Recep GÜN
Muhittin DÜZENLİ
© www.dinbilimleri.com

TASARIM VE DÜZENLEME

Muhittin DÜZENLİ & Hasan ATSIZ

YÖNETİM YERİ

19 Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Kurupelit/SAMSUN
Tel: (0362) 4576020/1288
e-mail: dergi@dinbilimleri.com

ISSN: 1303-9199

HAKEM KURULU

Prof.Dr. Ekrem Sarıkçıoğlu

- Prof.Dr. Selahattin Polat •Prof.Dr. Nadim Macit
- Prof.Dr. Talat Sakallı •Prof.Dr. Muhsin Koçak
- Prof.Dr. Hüseyin Aydın •Prof.Dr. Celal Tarakçı
- Doç. Dr. Şinasi Gündüz •Doç. Dr. Mevlüt Uyanık
- Doç. Dr. Erhan Yetik •Doç. Dr. Nihat Dalgın
- Doç. Dr. Yılmaz Can •Doç. Dr. C. Sadık Yaran
- Doç. Dr. Mustafa Köylü •Dr. Mustafa Sinanoğlu

Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi Hakemli bir Dergidir.

Dinbilimleri Akademik Araştırma

Dergisi'nde yayınlanan tüm yazıların sorumluluğu yazarlarına, yayın hakları www.dinbilimleri.com'a aittir. Yayıncının yazılı izni olmadan kısmen veya tamamen herhangi bir şekilde basılamaz çoğaltılamaz. Yayın Kurulu dergiye gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamamakta serbesttir, gönderilen yazılar iade edilmez. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* üç ayda bir online olarak www.dinbilimleri.com sitesinde yayınlanır.

Copyright (c) 2003 www.dinbilimleri.com All Rights Reserved

PAVLUS HAKKINDA ON SORU ON CEVAP

Ronald D. WITHERUP*
Çev.: Süleyman TURAN**

Kültürel açıdan oldukça zengin bir yapıya sahip olan bir coğrafyada doğup, büyüyen ve dinsel ve kültürel yönden farklılığa sahip insanlarla temas kuran Pavlus, başlangıçta İsa Mesih taraftarlarına karşı tehdit soluyan biri iken, MS 34 yılında Şam yolunda geçirdiği vizyon sonrasında kendisinin, İsa Mesih tarafından “Gentilelere elçi” olarak görevlendirildiğine kani olmuştur. Vizyonu sonrası yaptığı üç büyük misyon yolculuğu, bu yolculuklarındaki misyon faaliyetleri ve sahip olduğu teolojisiyle Pavlus, Yahudiliğin bir mezhebi olarak görülen hareketi (Hıristiyanlık) bir dünya dini haline getirmiştir. Bugün Hıristiyanlıkta mevcut olan, çarmıh ve yeniden dirilme inancı, vaftiz, imanla aklanma, orijinal günah ve bir kurban aracılığıyla kurtuluş, ümit, iman ve sevgi değerleri, lütuf doktrini, evlilik, Mesih’in bedeni olarak kilise, Kutsal Ruh ve Ruh’un armağanları, Mesih’in ikinci gelişi ve son yargı gibi önemli teolojik hususları Hıristiyanlık Pavlus’a borçludur.

Hıristiyanlık için bu denli öneme sahip olan Pavlus ve onun ilk dönem kiliselere yazdığı mektuplar¹ üzerine çok sayıda eser kaleme alınmıştır. Bunlardan biri de Ronald D. Witherup’un, *101 Questions & Answers on Paul* isimli eseridir. Prof. Witherup eserinde, Pavlus’la ilgili önemli olduğunu düşündüğü 101 soruya cevap vermeye çalışmıştır. Biz bu makalede zikredilen kitaptan kendimizce daha önemli olduğunu düşündüğümüz on soruyu seçerek çevirmeyi uygun gördük. [ç.n.]

---

* Kitabı Mukaddes profesörü ve California’daki St Patrick Teoloji Fakültesinin eski dekanı.

Not: Bu çeviri, Prof. Witherup’un **101 Questions & Answers on Paul** (Paulist Press, Newyork 2003) isimli kitabından derlenerek hazırlanmıştır.

** Arş Gör., KTÜ Rize İlahiyat Fakültesi
suleyman_turan@hotmail.com

¹ Yeni Ahit külliyatı içerisinde yer alan 13 mektup Pavlus’a atfedilmektedir. Uzmanlar bu mektuplardan 7 tanesinin Pavlus’a aidiyetini kabul etmekte, diğer 6 mektubun ise ona atfedildiğini ifade etmektedir. Yazarı belli olmayan İbranilere mektupta ona atfedilmektedir.

1. Pavlus Hıristiyanlık için niçin bu kadar önemlidir?

Pavlus, hem tarihi hem de teolojik sebeplerden dolayı Hıristiyanlık için çok önemlidir. O, Hıristiyan inancının Yeni Ahit'teki en erken şahidi olduğu için tarihsel açıdan apaçık bir önem taşır. Örneğin; İsa'nın yeniden dirilişinin² ve son akşam yemeğinin³ en erken hikâyeleri Pavlus'un mektuplarında geçmektedir. Korint'teki gibi kiliselerine yazılan mektuplar aynı zamanda böyle inanç cemaatlerinin nasıl organize edildiği ve nasıl fonksiyon gördüğü hakkındaki en erken delillerin bir kısmını sağlamaktadır. En azından uzmanlar yeni kanıtlar ortaya koyuncaya kadar böyledir. Buna ilaveten, Pavlus'un mektuplarının tabiatı, ilk dönem Hıristiyan edebi türleri hakkında çalışmak için iyi bir kaynak sağlamaktadır. İletişim, eğitim, ıslah vb amaçlar için mektupların kullanımı, zamanımızdan uzak olan bu insanların sıradan hayatları için bize bir bakış açısı sağlar. Ayrıca, Pavlus'un mektupları retorik tarihini formları hakkında çalışmak için de önemli bir kaynak olarak varlığını sürdürür.

Fakat Pavlus, sadece bu tarihsel sebeplerden dolayı değil, başka sebepler nedeniyle de önemlidir. O, kaydedilmiş ilk Hıristiyan "teologdur". "Teolog" kelimesini tırnak içerisinde kullandığıma dikkat edilmesi gerekir. Pavlus, teolojisinde sistematik değildir. O elbette, bütünüyle mantığa uygun teolojik bir sistem kurmaya çalışmamıştır. Yine de onun mektupları, Hıristiyan inancı için temel unsurları ortaya koyar. Öyle ki hiçbir teolojik sistem onu görmemezlikten gelemez.

Pavlus'un Hıristiyanlık için önemli olarak kaldığı bir diğer teolojik sebep, tefsir tarihidir. Pavlus'un etkisi çok büyüktür. O, John Chrysostom (ö. 430), Agustine (ö. 430), Theodore of Mopsuestia ve Jerome (ö. 420) gibi kilise babalarını çok fazla etkilemiştir. Daha sonraki Hıristiyan düşünürler de Pavlus'un mirasından faydalanmıştır. Pavlus, Martin Luther (ö. 1546), Charles Wesley (ö. 1788) ve Karl Barth (ö. 1968) gibi önemli düşünürler üzerinde büyük etki yapmıştır. Yapılan yorumlar bazen çarpıtılsa ya da abartılsa da Protestan reformasyonu genel olarak Pavlus'un düşüncesine dayanmaktaydı. Çağlar boyunca pek çok Kitabı Mukaddes uzmanı Pavlus'un mektupları üzerine uzun tefsirler yazmışlardır. Bütün bunlar Hıristiyan düşüncesinde Pavlus'un uzun zamandır devam eden etkisini anlamamıza katkı sağlayabilir.

Belki de Pavlus'un önemini kabul etmek için en belirgin sebep, Yeni Ahit'in kendisinin şahitliğidir. Ona atfedilen mektuplardan en azından bazısının, kendisinden sonra, hayranları, yardımcıları ya da

² I. Korintliler 15:1-11.

³ I. Korintliler 11:23-26.

şakirtleri tarafından ortaya koyulması ihtimali, Pavlus'un mirasının ilk dönem kilise için bile önemli olduğunu gösterir. En azından bazı ikinci derece kanonik olan Pavlusçu mektupların mevcudiyeti, Hıristiyan inancına onun devam eden katkılarını korumak için çabalayan takipçilerinin olduğunu gösterir. Onlar, fikirlerinin kilise hayatında muhtemelen Pavlus'un tahmin ettiğinden daha evrensel bir etki için potansiyele sahip olduğunun farkına varmışlardır. İlk Hıristiyanlar -- mektupları aracılığıyla ifade edilen-- Pavlus'un vizyonunun, onun hizmet ettiği cemaatlerin ötesinde başarıya ulaştığını kabul etmişlerdir. Onun mektuplarının Yeni Ahit kanonik koleksiyonunun en erken yazıları olduğu olgusu, bu düşünceye güven sağlamaktadır. Pavlus'un mektupları, onun zamanında bile, kendi zamanının yanı sıra, gelecekteki toplumların hayatını şekillendirebilen geniş bir uygulama alanına sahip olarak kabul edilmiştir. Ayrıca Pavlus'un mektuplarının estetik bir değeri vardır. Onlar genellikle şiirsel ve ilham vericidir. Bu da onlar üzerinde enine boyuna düşünülmesini gerekli kılmaktadır.

2. Şam yolunda gerçekleşen Pavlus'un vizyonunda aslında ne oldu?

Pavlus'un kendisi Şam yolunda yaşadığı vizyonda olup biteni detaylıca tasvir eden hiçbir yazılı kayıt bırakmamıştır. Hıristiyanlar, geleneksel olarak, Pavlus'un vizyonunu dünyadaki din değiştirmelerin ilklerinden (archetypical) biri olarak gördüğü için bu şaşırtıcı gözükabilir. Tarih boyunca sanatçılar atından düşen ve parlak bir ışık tarafından körleştirilen Pavlus'un muhteşem resimlerini yapmışlardır. Yapılmış olan böyle resimlerin etkisiyle birlikte Pavlus'un kendisi bu tür bir bilgi ortaya koymamıştır. Bu soruya cevap vermek için Şam yolunda ne olduğuna işaret eden Pavlus ile Elçilerin İşleri'nin anlattıkları arasındaki farklılığa bakmamız gerekir.

Pavlus'un Şam'a atıfta bulunduğu sadece iki pasaj onun ihtida tecrübesine deyinmemektedir. İlki, Arabistan'da bir müddet kaldıktan sonra Şam'a geri dönüşünden bahseder.⁴ İkinci pasaj ise, Pavlus'un bir küfe içinde, surdaki bir pencereden sarkıtılmak suretiyle düşmanlarından kaçışının hikâyesini anlatır.⁵ Bu pasajların ikisi de Pavlus'un vizyon sonrası hayatıyla ilgilidir ve fazla bilgi vermemektedir.

Pavlus, yaşadığı vizyon tecrübesini bir "vahiy"⁶ ya da göğe yükselen Rabbin "gözükmesi"⁷ şeklinde isimlendirir. Bu iki ifade Pavlus'un yaşadığı tecrübeyi açıklayacak kadar açıktır. O'nun, ne

⁴ Galatyalılar 1:17.

⁵ II. Korintliler 11:32-33; Elçilerin İşleri 9:23-25.

⁶ Galatyalılar 2:2.

⁷ I. Korintliler 9:1, 15:8.

yaşadığı olayı tasvir etmek için Şam'a atıfta bulunmaması ,(Galatyalılar 1:17'de zikredilmesine rağmen) ne de olayın kesin olarak olduğu yeri ve zamanını verecek detayları zikretmemesi dikkat çekicidir. Vahiy (apocalypsis) ve görünüş (ophthe) için Grekçe kelimeler de sorumuzun araştırdığı tarihsel veriyi bize sağlamamaktadır. Her ikisi de Pavlus ile insan algısının ötesinde bir tarzda, şahsi temas kuran göğe yükselen İsa Mesih duygusu taşır. Korintlilere birinci mektubunda Pavlus, göğe yükselen İsa Mesih'in diğer takipçilerinden daha az çağrı almadığı hususunda ısrar eder. ⁸ Diğer bir ifadeyle Pavlus'un kendi hikâyesi onun vizyonu hakkında daha kesin, tarihsel bilgi sağlamaz. Ancak, Tanrının, oğlunu ona ifşa ettiğini ve bunun Pavlus için önemli olan husus olduğunu öne sürer.

Elçilerin İşleri ise farklı bir portre çizer. Elçilerin İşleri 9:1-19'da geçen ve Şam yolunda Pavlus'a ne olduğunu anlatan hikayeyi ⁹ herkes bilir. Hikâye ufak tefek farklı detaylarla ve vurgularla birlikte Elçilerin İşleri'nde üç kez¹⁰ anlatılmasına rağmen, hikâyenin ana hatları açık ve birbirine yakındır.

Pavlus, Kudüs'teki Yahudi otoritelerinden aldığı izinle İsa'nın takipçilerini yakalayıp geri getirmek için çıktığı Şam yolundaydı. Parlak bir ışık sebebiyle kör oldu, yere düştü ve "Saul, Saul bana neden

⁸ I. Korintliler 15:3-11.

⁹ Saul ise Rab'bin öğrencilerine karşı hâlâ tehdit ve ölüm soluyordu. Baş kâhine gitti, Şam'daki havralara verilmek üzere mektuplar yazmasını istedi. Orada İsa'nın yolunda yürüyen kadın erkek, kimi bulsa tutuklayıp Kudüs'e getirmek niyetindeydi. Yol alıp Şam'a yaklaştığı sırada, birdenbire gökten gelen bir ışık çevresini aydınlattı. Yere yıkılan Saul, bir sesin kendisine, «Saul, Saul, neden bana zulmediyorsun?» dediğini işitti. Saul, «Ey efendim, sen kimsin?» dedi. «Ben, senin zulmettiğin İsa'yım» diye cevap geldi. «Haydi kalk ve kente gir, ne yapman gerektiği sana bildirilecek.» Saul'la birlikte yolculuk eden adamların dilleri tutuldu, oldukları yerde kalakaldılar. Sesi duyularsa da, kimseyi göremediler. Saul yerden kalktı, ama gözlerini açtığı anda hiçbir şey göremiyordu. Sonra kendisini elinden tutup Şam'a götürdüler. Üç gün boyunca gözleri görmeyen Saul hiçbir şey yiyip içmedi. Şam'da Hananya adında bir İsa öğrencisi vardı. Bir görüşünde Rab ona, «Hananya!» diye seslendi. «Buradayım, Rab» dedi Hananya. Rab ona, «Kalk» dedi, «Doğru Sokak denilen sokağa git ve Yahuda'nın evinde Saul adında Tarsuslu birini ara. Şu anda orada dua ediyor. Görümünde yanına Hananya adlı birinin geldiğini ve gözlerini açmak için ellerini kendisinin üzerine koyduğunu görmüştür.» Hananya şöyle karşılık verdi: «Rab, birçoğklarının bu adam hakkında neler anlattıklarını duydum. Kudüs'te benim kutsallarına nice kötülük yapmış! Burada da senin adını anan herkesi tutuklamak için baş kâhinlerden yetki almıştır.» Rab ona, «Git!» dedi. «Bu adam, benim adım diğer uluslara, krallara ve İsrail oğullarına duyurmak üzere seçilmiş bir araçtır. Benim adım uğruna ne kadar sıkıntı çekmesi gerekeceğini ona göstereceğim.» Bunun üzerine Hananya gitti, eve girdi ve ellerini Saul'un üzerine koydu. «Saul kardeş» dedi, «sen buraya gelirken yolda sana görünen Rab, yani İsa, gözlerin açılсын ve Kutsal Ruh'la dolaysın diye beni yolladı.» Hemen o anda Saul'un gözlerinden perde gibi bir şeyler düştü. Yeniden görmeye başlayan Saul kalktı, vaftiz oldu, sonra yemek yiyip kuvvet buldu (ç. n.).

¹⁰ Elçilerin İşleri 9:1-19, 22:6-16, 26:12-18.

zulmediyorsun?” diye bir ses duydu.¹¹ Ses kendisini şu seslerle tanıtır: “Ben zulmettiğin İsa’yım.” Daha sonra Pavlus körlüğünün giderilmesi ve vaftiz edilmek için Hananya isimli bir İsa inananına gitmesi için yönlendirilir.

Elçilerin İşleri’nde anlatılan hikâyede önemli sembolik unsurlar bulunmaktadır. Körlük ile görme, karanlık ile aydınlık ve Gentilelere elçi olan Pavlus’a verilen farklı öğretiler grubunun anlamı. Bütün bunlar Elçilerin İşleri’nin yazarı için sembolik değere sahiptir. Pavlus’un vizyonunun üç kez tekerrürü bile Elçilerin İşleri’nin baştanbaşa planında onun önemini göstermektedir. Bu sebepten dolayı, bazı uzmanların haklı olarak Pavlus’un tecrübesi için “din değiştirmeden” daha ziyade “çağrı” ya da “görevlendirme” kavramlarını kullanması daha iyi bir isimlendirmedir. Onlar diğer peygamberi çağrı hikâyeleriyle benzerliklere işaret ederler.¹² Uygunsuz olduğunu kabul etmeme rağmen Pavlus’un dramatik bir şekilde biçimini değiştirmiş hayatı için “ihtida/çağrı” şeklinde ikili ifade tarzını kullanacağım.

Sonuç olarak, Pavlus’un vizyonunun gerçek detaylarını bilmediğimizi kabul etmemiz gerekir. Pavlus’un kendisi bize bu detaylar sağlamaz. Elçilerin İşleri tarihsel gerçekleri gölgeleyen teolojik endişelere sahip olabilir. Yine de Elçilerin İşleri’nde kendine has bir şekilde sunulan hiçbir şey vizyonu hakkında Pavlus’un kendi söyledikleriyle çatışmaz. Pavlus’un vizyonunun/çağrısının, radikal bir şekilde din değiştirme olmadığını kabul etmek daha önemlidir. İsa’yı Mesih olarak kabul eden biri de olsa Pavlus bir Yahudi olarak doğdu, yaşadı ve öldü. Onun Şam vizyonu, Yahudilikten Hıristiyanlığa bir geçiş değildi. Aksine, Mesih olarak kabul ettiği göğe yükselen Rab İsa tarafından bir görevlendirmeydi.

3. Elçilerin İşleri Pavlus’un ölümü hakkında niçin bilgi vermemektedir?

Kitabı Mukaddes’e ait bir kitap bir parça da olsa niçin kesin bilgi zikretmemektedir? şeklinde spekülasyonlar tehlikelerle doludur. Olaydan önce yazıldığı için, bir kimse, Elçilerin İşleri’nin Pavlus’un ölümü hakkında bir şey anlatmadığını söyleyebilirdi. Çok sayıda uzman Elçilerin İşleri’nin, Pavlus’un ölümünden yirmi yıl sonra yazıldığını kabul ettiği için bu cevap kabul edilemez. Basitçe söyleyecek olursak, Elçilerin İşleri’nin yazarının Pavlus’un ölümünün farkında olmaması diğer bir sebep olabilirdi. Bu açıklama da imkân dâhilinde gözükmemektedir. Çünkü Elçilerin İşleri Pavlus’a öyle bir ilgi duymaktadır ki, yazarının Pavlus’un hikâyesini sonuna kadar takip etmemiş olacağını düşünmek imkansızdır. Elbette, Pavlus’un asla öl-

¹¹ Elçilerin İşleri 9:4, 22:7, 26:14.

¹² Örneğin bkz. I. Samuel 3:10.

dürülmediğini iddia etmek mümkündür ancak onun öldürüldüğüne yönelik gelenek hakkında kuşku duymak için de sebep yoktur. Konuyla ilgili bilgi yokluğu için daha olası bir açıklama yazarın, zihninde bazı teolojik amaçlara sahip olduğudur. Bu ne olabilir?

Elçilerin İşleri'nin sonunu bir an için ele alalım. Elçilerin İşleri 28:23-31 Pavlus'un hapiste ya da daha doğrusu bir tür tevkif evinde olduğunu ifade etmektedir. Onun vaazını bazı insanların kabul etmesi, bazısının da reddetmesi karşısında Pavlus, İşıya'dan¹³ Yahudi dinleyicilerine, seçilmiş halkın gerçeği görmeyi veya onlara duyurduğu şeyi dinlemeyi reddettiğini gösteren sert bir pasajı alıntı yapar. Pavlus, "şunu bilin ki Tanrı'nın sağladığı bu kurtuluşun haberi öteki uluslara gönderilmiştir. Ve onlar buna kulak vereceklerdir."¹⁴ ifadeyle sözlerini tamamlar. Pavlus'un son sözleri, onun birinci çağrısını teyit eder. Göğe yükselen İsa Mesih göstermiştir ki Pavlus " benim adım öteki uluslara, krallara ve İsrail oğullarına duyurmak üzere seçilmiş bir araçtır. Benim adım uğruna ne kadar sıkıntı çekmesi gerekeceğini ona göstereceğim."¹⁵ Elçilerin İşleri, Tanrı'nın sözünü hiçbir engelle karşılaşmadan ve tam bir cesaretle duyurduğuna dair Pavlus'un görevinin özetlenmesiyle sona erer.¹⁶ Elçilerin İşleri'nin bu tarz sona ermesinin Hıristiyan okuyuculara daha fazla ümit vermek amacıyla olabileceğini iddia ediyorum. O, Pavlus'un öldürülmesine değil de, her türlü zorluğa rağmen Tanrı'nın sözünü korkusuzca duyurmanın gerekliliğine dikkati çekmektedir. Aynı zamanda, Gentilelerin nasıl da müjdeyi dinlediklerini ve eninde sonunda yeni inanç topluluğuna şekil verdiklerini özetler.

4. On iki havariden biri olmadığı halde Pavlus niçin havari diye isimlendirilmektedir?

Pavlus'un, kendisini bir "havari" olarak isimlendirdiğine dikkat edilmesi gerekir. O, İsa'nın hayatta olduğu dönemde Nasıralı İsa ile şahsi temas kurmamıştır. Yine o, İsa'nın on iki havarisinden biri de değildi. Sorumuzun kısaca cevabı şudur: Göğe yükselen İsa Pavlus'a görünmüş ve onu "havari" (Elçi) diye isimlendirmiştir.¹⁷ Soruya daha uzun cevap vermek için Yeni Ahit sözlüğüne biraz bakalım.

Yeni Ahit'te "havari/elçi" [apostle] (Grekçe *apostolos*) kelimesi ve "çömez/şakirt" [disciple] (Grekçe *mathetes*) kelimesi ara sıra birbiriyile değiştirilmiş olarak kullanılmış olabilir. Matta, resmi olarak onları listelediğinde İsa'nın on iki yakın takipçisini "havari" (apostle) diye

¹³ İşıya 6:9-10.

¹⁴ Elçilerin İşleri 28:28.

¹⁵ Elçilerin İşleri 9:15-16.

¹⁶ Elçilerin İşleri 28:31.

¹⁷ I. Korintliler 1:1; Galatyalılar 1:1.

isimlendirir.¹⁸ Fakat İncillerin geri kalanı boyunca onlar “şakirtler” (disciple) diye isimlendirilirler. Bununla beraber, Luka ve Elçilerin İşleri’nde “havari/elçi” ve “Şakirt” etiketleri arasında bir ayrım mevcuttur. Luka’ya göre “havari” (apostle) kelimesi sadece on iki havariye aittir. On iki havarinin sembolik takdimi o kadar önemlidir ki Elçilerin İşleri hain Yahuda’nın yerini alacak kişinin seçilmesini anlatır.¹⁹ Pavlus’un, Barnaba ile birlikte bir havari/elçi olarak isimlendirildiği Elçilerin İşleri 14:14 bir istisnadır. Yoksa Luka kelimeyi on iki havariyle sınırlandırmaktadır.²⁰

Pavlus’un mektuplarında “şakirt” (disciple) kelimesinin asla kullanmaması ilginçtir. O, sadece “havari/elçi” ifadesini kullanır. Pavlus, kavramı İsa’nın ilk takipçileri arasındaki diğer anahtar figürlerin yanı sıra kendisi için de kullanır. Pavlus, “Havari/elçi” kelimesini pek çok kez kullanır. Ancak sadece bir kez bir grup olarak on iki havariyi zikreder.²¹ Pavlus, bu terimi dünyayı evenjelizasyon için İsa Mesih’in hem çağırdığı hem de bir misyonla gönderdiği her hangi bir kimseyi ifade etmek için kullanır. Kuşkusuz Pavlus, havarileri/elçileri Hıristiyan cemaati içerisinde önemli bir konumda görmektedir. O havarileri İsa Mesih’e inananlar listesinde ilk sıraya yerleştirir.²² Pavlus, kendisinden önce gelen önemli elçilerin rollerini kabul eder ve onları şereflendirir. O sık sık özellikle de otoritesine vurgu yaptığı belirli kontekstler içerisinde bir elçi olarak kendisine atıfta bulunur.²³ Dahası, Pavlus, terimi özür dileyerek veya bazen de istihza ile kullanabilir. Petrus’u ve Rabbin kardeşi Yakup’u görmek için Kudüs’e ilk kısa ziyaretini tasvir ettiğinde, o başka hiçbir elçiyle görüşmediğine işaret eder. O, “Gentilelere bir elçi” olarak kendisini “sünnetlilere (Yahudilere) bir elçi” olan Petrus’la mukayese eder.²⁴ Kendisi ile diğer elçiler arasında küçültücü bir karşılaştırmada, Pavlus, aşağılanmış hissettiğinde ”Bu sözüm ona üstün elçilerden hiçte aşağı olduğumu sanmıyorum.” diye haykırabildi.²⁵

Özetleyecek olursak, Pavlus kendisini bir elçi olarak isimlendirmekten gurur duymaktadır. Çünkü o, İsa Mesih’in onu asıl havarilerden daha düşük görmeyerek böyle isimlendirmiş olduğuna kesin bir şekilde inanmaktadır. O, onlardan daha az olmayan, mucizevi

¹⁸ Matta 10:2.

¹⁹ Elçilerin İşleri 1:21-26.

²⁰ Luka İncil’i ve Elçilerin İşleri’nde kelimenin tekil halinin kullanılmaması dikkate değerdir. Bu Luka on iki havariyi sembolik olarak İsrail’in on iki kabilesini temsil eden İsa’nın yapılanması olarak gördüğü için böyle olabilir.

²¹ I. Korintliler 15:5.

²² I. Korintliler 12:28.

²³ Romalılar 1:1; II. Korintliler 1:1; Galatyalılar 1:1.

²⁴ Galatyalılar 2:8.

²⁵ II. Korintliler 11:5, 12:11.

eylemler yapmıştır.²⁶ Pastoral bir perspektiften, bu, kendi sahip olduğumuz konumumuz için önemli değil midir? Pavlus'un elçilikle alakalı konumu şu anlama gelir: Biz asıl havarilerden az olmayacak şekilde kilisenin havariyel misyonunu paylaşabiliriz.

5. Pavlus niçin mektuplar yazdı da bir İncil yazmadı?

İlk önce sorunun ikinci kısmını ele alalım. Hiç kimse Pavlus'un niçin bir İncil yazmadığını bilmemektedir. Yeni Ahit'te yer alan dört İncil'in, Pavlus'un ölümünden üç ile otuz beş yıl sonra yazıldığı unutulmamalıdır. Aşağıdaki tablo Yeni Ahit'teki metinlerin yazılış tarihleriyle ilgili bir düşünce vermektedir.

<i>Yazılış Tarihi (MS)</i>	<i>Yeni Ahit Metni</i>
51-63/64 ²⁷	Pavlus'un Mektupları
66-70	Markos İncili
80-90	Matta İncili - Luka İncili
90-100	Yuhanna İncili
100-110	Son Yeni Ahit Metinleri (Örneğin; II. Petrus)

İncillerin hiç biri Pavlusçu bir kilisede ortaya çıkmamıştır. Tarih saptamak için yapılan en iyi araştırmaya göre, İnciller Hıristiyanlıktan önce mevcut değildi. Antik Yahudi ya da Greko-Romen dünyada var olan hiçbir yazın türü, kanonik İncillere tam olarak uymaz. İnciller, açıkça ifade edecek olursak, Nasıralı İsa'nın hayatı, vazifesi, ölümü ve yeniden dirilişi üzerinde odaklanır. Pavlus böyle bir hikâye sunmaya ve tarihsel İsa anlayışına çok az ilgi gösterir. Pavlus, ölümü ve yeniden dirilmesinin dışında Nasıralı İsa'nın hikâyesi hakkında çok az şey söyler. Bunun yerine o mektuplar yazmıştır.

Niçin bir kimse mektup yazar? Mektup bir iletişim vasıtasıdır. Pavlus, İsa'ya inanan insanlardan oluşan cemaatleri tesis ederek ve bu cemaatlerin üyeleri arasında bağlantılar kurarak Akdeniz dünyası boyunca seyahat etmiştir. Pavlus kendi elçiliğini daima yeni bir kasabaya ya da bölgeye gitmesini gerektirecek seyyah birinin elçiliği şeklinde gördüğü için arkasında bıraktığı cemaatlerle ilişkiyi sürdürmenin bir yoluna sahip olmaya ihtiyacı vardı. Mektuplar ona bu imkânı sağlamıştır. Aslında mektuplar onun havariyel vazifesinin bir devamı ve uzaması olarak göz önünde bulundurulabilir.

²⁶ II. Korintliler 12:12; Elçilerin İşleri 19:11-12.

²⁷ Bu tabloda ilk yazılan mektubun tarihi MS 51 olarak ifade edilmiştir. Bu husus uzmanlar arasında tartışmalıdır. Bazısı ilk yazılan mektubun MS 49 yılında yazılan Galatyalılara mektup olduğunu söylerken diğer bir grup ilk yazılan mektubun Selanikilere yazılan birinci mektup olduğunu ifade etmektedir. Konuyla ilgili daha fazla bilgi için Bkz. David Brown, **The Christian Scriptures**, London 1968, 23-24; Sebastian Bullough, **Saint Paul and His Apostolic Writings**, London 1950, 51; Şinasi Gündüz, **Pavlus: Hıristiyanlığın Mimarı**, Ankara 2001, 25-27; Süleyman Turan, **Pavlus'un Misyon Anlayışı**, (KTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi) Trabzon 2004, 46-47.

Pavlus'un zamanında mektup yazmak, iyi yerleşmiş bir sanattı. İnsanlar aile üyelerine, arkadaşlarına, hısımlarına, iş ortaklarına vb. gönderilmek üzere düzenli olarak mektuplar yazdırırdı. Tarihi bir kaynak Greko-Romen dünyada en azından yirmi bir farklı mektup biçiminin bilindiğini ortaya koymuştur. Phalerumlu Demetrius (MÖ 355-280), mektupların retorik formlarını arkadaşça, tavsiye verici, öğüt verici, özür dileyici, teşekkür edici, uyarıcı vb şekillerde kategorize etmiştir. Sanırım Pavlus oluşturduğu cemaatlerle ve işbirlikçileriyle teması sürdürmek, tashihte bulunmak, tavsiye ve öğütlerde bulunmak için mektuplar yazmıştır. Bazen de o kendisini bir cemaate tanıtmak için mektuplar yazmıştır. Romalılara mektup gibi.

Yeni Ahit'in yirmi yedi kitabının yirmi birinin mektup formunda olması ilgi çekicidir. İlaveten, formu mektup olmamasına rağmen, Vahiy kitabı da mektuplar içermektedir.²⁸ Hıristiyan kutsal kitaplarında mektup diğer edebi türlerden daha hâkim bir konumdur. Pavlus, mektubu Hıristiyan anlayışına tanıtan bir kimsedir. Çünkü onun mektupları Yeni Ahit içerisinde yazılan en eski materyallerdir. Eski Ahit bazen mektuplara atıfta bulunmakla birlikte²⁹, Eski Ahit'in hiçbir kitabının mektup formunda olmayışı oldukça önemlidir. Benim görüşüm şudur ki; mektup yazmak, ilk kilise içerisinde kuşkusuz önemli bir iletişim biçimidir. Pavlus da bunun en iyi örneğidir.

6. Pavlus'a göre Lütuf nedir?

Lütuf, (Grekçe *charis*), kesin tanımının yapılmasına meydan okuyan gizemli terimlerden biridir. Kavram, Pavlus'un mektuplarında yoğun bir şekilde bulunmaktadır. Kelime, Pavlus'a atfedilen on üç mektupta yaklaşık 100 kez geçmektedir. Romalılara mektup yirmi üç kez ile kavramın en çok geçtiği mektuptur. Onun önemli bir teolojik kavram olduğu noktasında çok az şüphe olabilir. Bununla beraber, kavram çeşitli şekillerde kullanılmıştır.

Kavramın en yaygın kullanımı her bir mektubun selamlama ve sonuç kısmında geçtiği şekliyledir. İfade sıklıkla dua dolu bir arzudur. "Babamız Tanrıdan lütuf ve esenlik sizinle olsun....." ya da "Rabbimiz İsa Mesih'in lütfu sizinle olsun..."³⁰ Kavram bir arzu ifade eder. Şöyle ki Tanrı'nın (ve/veya Mesih'in) gücü, kutsaması ve cömertliği Pavlus'un mektuplarının okuyucuları/işiticilerinin üzerine olsun. Aslında onun temel fikri Tanrı'nın insanoğluna yönelik cömert olduğudur. Lütuf, Tanrı'nın ve ayrıca onun oğlu İsa Mesih'in bir vasfıdır. Tanrı'nın insanlara ihsanda bulunduğu bir "gücüdür". Lütuf,

²⁸ Vahiy 1:4-3:22.

²⁹ II. Samuel 11:14-15; II. Krallar 5:5-7; Ezra 4:7-18.

³⁰ I. Korintliler 1:3; II. Korintliler 1:2; Romalılar 1:7; Filipililer 4:23.

bir kimsenin hayatını değiştirme gücüne sahiptir.³¹ Kavram Tanrı'nın insanlara yönelik cömertlik ve sadakatini de içine alır. Lütuf aslında Tanrı'nın insanlığa yönelik iyiliğidir. Lütuf Tanrı'dan gelir aynı zamanda bizi Tanrı'ya daha da yaklaştırır. Yeryüzünde Tanrı'nın yaşamına bir iştiraktır. Lütuf insanoğlunun Tanrı'nın iradesine daha yakinen uymasına olanak sağlayan "gizli bir enerji" gibidir.

Katoliklere göre lütuf, ölçülebilen ve ayrılabilen bir Şey iken Pavlus açısından, Tanrı'nın kurtarış armağanını dünyayla daha geniş bir Şekilde irtibatlandıran bir özelliktir. Lütuf, kurtuluş ve aklanmaya imkân verir.³² Tanrı'dan karşılıksız bir armaęandır³³ ve böylelikle kilisenin yeleri üzerine ihsan edilen Kutsal Ruh'un çeşitli "armağanlarıyla" (*charismata*, aynı Grekçe köktendir.) bağlantılıdır.³⁴ Lütuf bir dereceye kadar yasanın iřlerine³⁵ ve gnaha³⁶ karşıdır. Ancak o, aynı zamanda bir kimsenin uzaklaşabildiği bir Őeydir.³⁷ nk Pavlus'un kendisi bir elçi olarak çağrısının, Tanrı'nın ltfuyla olduğunu öne sürer.³⁸ Ancak o, lütfun yalnız kendisiyle sınırlandırılan bir Şey olduğunu düşünmez. Aksine onun oluşturduğu cemaatleri bu lütfu paylaşmaktadır.³⁹

Kısaca ifade etmek gerekirse, lütuf ele alınması zor olan, ilahi bir kavram olmasına rağmen, çok sık karşılaşılan bir realitedir. Öyle ki Pavlus onun dünyada ve özellikle İsa Mesih'i takip edenlerin yaşamlarında söz konusu olduğuna inanmaktadır. Bu durumda lütuf, hem muayyendir hem de bizim istemekte ya da diğerlerinin üzerinde olmasını arzulamada tereddüt etmeyeceğimiz bir Őeydir.

7. Pavlus için çarmıh niçin çok önemlidir?

Bir kavramın önemi rakamsal olarak kaç kez zikredildiğine bakılmak suretiyle göz önünde bulundurulacaksa, Pavlus'taki diğer kavramlarla mukayese edildiğinde, "armıh", görünüşe göre daha az önemli olacaktı. Kavram, Pavlus'un yazdığı kesin kabul edilen mektuplarında sadece altı kez yer almaktadır ve --önemli mektubu-- Romalılara mektupta ise yoktur. Fakat armıha gerilmiş Mesih fikri Pavlus için büyük öneme sahiptir. Bir uzman, çarmıhı ve onun taşı-

³¹ Bkz. II. Korintliler 12:9. Pavlus burada lütfu zayıf olmanın gllşe dönüşmesiyle ilgili görür.

³² Romalılar 3:24, 5:17.

³³ Romalılar 5:15, 12:3, 15:15, I. Korintliler 1:4.

³⁴ Romalılar 12:6.

³⁵ Romalılar 6:15, 11:6.

³⁶ Romalılar 5:20-21.

³⁷ Galatyalılar 1:6, 5:4.

³⁸ I. Korintliler 15:10; Galatyalılar 1:15, 2:9.

³⁹ Filipililer 1:7.

diği anlamları, Pavlus'un manevi yönünün özellikleri olarak ifade edebilir.⁴⁰

Pavlus, görevinin "Yahudilerin yüzkarası, diğer ulusların da saçmalık saydığı çarmıha gerilmiş, Mesih'i" duyurmak olduğunun bilincindedir.⁴¹ Pavlus "çarmıha gerilmiş Mesih" hakkında konuşmak için bir üstünlüğe sahipti.⁴² Çarmıh, Hıristiyan doktrinindeki en paradoksal unsurdur. Katı seküler bir bakış açısından, çarmıh kesin bir yenilgiyi gösterir. Fakat Hıristiyanlar için çarmıh, olabilecek en büyük zaferi ifade etmektedir. Pavlus bu paradoksun oldukça farkındaydı: "Çarmıhla ilgili bildiri mahvolanlar için saçmalık, ama kurtulmakta olan bizler için Tanrı'nın gücüdür."⁴³ Bölücülükleri için Korint cemaatiyle uğraştığında, Pavlus büyük endişesinin Mesih'in çarmıh hadisesinin gerçek anlamını çalmak olmadığını maksatlı bir şekilde onlara hatırlatır. O, insanlar onun bilgeliğiyle ikna olsun diye etkili ve güzel konuşmak suretiyle vaaz etme endişesinde değildir.⁴⁴ Ayrıca o, Müjde'nin mesajını kolay kabul edilir yapma hususunda da endişe taşımaz. Çünkü aslında o, hem Yahudi hem Gentile için zor bir mesajdır. Onun bildirebileceği en önemli mesaj Çarmıha gerilmiş Mesih'tir.⁴⁵

Pavlus, mühtedilerinin bazısının Mesih'in çarmıhı için zulüm görmekten korktukları için önceki davranış biçimlerine geri döndüklerini kabul eder.⁴⁶ Onun cevabı güçlüdür ve çarmıha sadakatının büyüklüğünü gösterir: "Bana gelince, Rabbimiz İsa Mesih'in çarmıhından başka bir şeyle asla övünmem. O'nun çarmıhı aracılığıyla dünya benim için ölüdür, ben de dünya için."⁴⁷ Pavlus, Mesih'in çarmıhtaki manzarasından utanç duymaz. O, gerçeği saklayan veya ondan uzak duran insanlara müsamaha etmez.⁴⁸ Aslında, inananlar yaratılıştan Rab ile birlikte çarmıha gerilmişlerdir.⁴⁹ Pavlus, "Mesih'le birlikte çarmıha gerilmiş olduğumu" gurur duyarak öne sürer.⁵⁰

Pavlus için çarmıh çift yönlü bir mesaja sahiptir. Başlıca mesaj İsa Mesih'in dünyanın kurtarıcısı olduğu kurban eylemi üzerinde odaklanmaktadır. O, hayat yeniden canlandırılınsın diye ölümün acısını

⁴⁰ Michael J. Gorman, **Cruciformity: Paul's Narrative Spirituality of the Cross**, Grand Rapids, Michigan, Eerdmans, 2001.

⁴¹ I. Korintliler 1:23.

⁴² I. Korintliler 2:2, 8:2; II. Korintliler 13:4; Galatyalılar 3:1.

⁴³ I. Korintliler 1:18.

⁴⁴ I. Korintliler 1:17.

⁴⁵ I. Korintliler 2:2.

⁴⁶ Galatyalılar 6:12.

⁴⁷ Galatyalılar 6:14.(Revised Standart Version / RSV)

⁴⁸ Galatyalılar 3:1, 5:11; Filipililer 2:8, 3:18.

⁴⁹ Romalılar 6:6; Galatyalılar 5:24.

⁵⁰ Galatyalılar 2:19, 6:14.

çektii. Çarmıhta küçük düşürücü bir ölüm olsa bile..⁵¹ Ancak Pavlus için çarmıh, müjdenin mesajının kalbi olarak Tanrı'nın ve komşunun mutlak özverisi ve kalpten sevgisini candan kucaklamak için İsa'nın bütün havarilerinin çağrısını temsil eder. İsa'nın çarmıhta kurban edilişii benzersizdir⁵² ve dönemin hâkim gücünün cahilliğinden yapılmıştır.⁵³ Fakat Mesih'in takipçileri inancın yeniliğinde yaşayabilmek için kendilerinin onunla birlikte çarmıha gerilmesine müsaade ederler.⁵⁴ Bir kimsenin inanç uğruna acı çekmesi ve kendini diğer insanlar için feda etmesi İsa Mesih'in çarmıhını kucaklama eylemidir. İronik açıdan çarmıha germe yeniden dirilme vasıtasıyla kanıtlanan gerçek gücün bir eylemidir.⁵⁵

Bu imaj Pavlusçu gelenekte de yaygındır. Bu gelenekte çarmıh, barışın dünyaya kendisi aracılığıyla geldiği bir vasıta olarak kabul edilmektedir.⁵⁶ Çarmıh, Pavlus'un mesajının merkezinde yer alır. Çünkü o, Tanrı'nın itaatkâr oğlunun benzeri olmayan eylemidir. Bu eylem vasıtasıyla o, dünyaya kurtuluş getirmek için kendini feda etmiştir. Bu yüzden Pavlus çarmıhı, cemaatlerinin önünde öncelikle hem bir ümit imgesi hem de daha iyisini yapmaya çalışmak için çelişkili bir işaret olarak kabul eder.

8. Niçin İsa "Yeni Adem"dir? Bu şekilde konuşan tek kişi Pavlus mudur?

Bu, İsa Mesih'in önemiyle ilgili, Pavlus'un en yaratıcı fikirlerinden biridir. Bildiğimiz kadarıyla Yeni Ahit'in başka hiçbir metni bu fikri ortaya koymaz. Pavlus, Adem ve Mesih arasında mukayese yapmış olan ilk Hıristiyan'dır. Pavlus'un Eski Ahit metinlerini yenilik yapıcı bir tarzda nasıl da kullandığının mükemmel bir örneği olarak hizmet eder.

Bu konuyu açık bir şekilde ele alan iki pasaj I. Korintliler ve Romalılara mektupta bulunmaktadır.⁵⁷ Pavlus'un kurtuluş tarihi algısında Adem ve İsa Mesih arasında dramatik bir karşılaştırma yapılabilir. Çünkü Tanrı Mesih'te adeta yeni bir yaratılış gerçekleştirmektedir.⁵⁸ Pavlus'un karşılaştırması şuna benzemektedir:

Adem

İlk erkek ve insanoğlu

⁵¹ Filipililer 2:8-11; II. Korintliler 13:4.

⁵² I. Korintliler 1:13.

⁵³ I. Korintliler 2:8.

⁵⁴ Galatyalılar 2:20.

⁵⁵ I. Korintliler 1:17-18, 15:43; II. Korintliler 12:9.

⁵⁶ II. Korintliler 5:17; Efesliler 2:16; Koloseliler 1:20.

⁵⁷ I. Korintliler 15:22, 45-49; Romalılar 5:12-14.

⁵⁸ Tekvin 2:7.

Maddi varlık
 Dünyevi insanoğlu
 Onun dünyevi imajına dayanırız
 Dünyaya günah getirmiştir
 İtaatsizdi
 Dünyaya ölüm getirmiştir
 Her şey ölecektir

İsa Mesih

Son Adem
 Ruhsal varlık
 Göksel insanoğlu
 Onun göksel imajına dayanırız
 Lütuf vasıtasıyla dünyaya kurtuluş getirmiştir
 İtaatkârdı
 Dünyaya yeniden hayat getirmiştir
 Her şey yaşama kavuşacaktır

Bir kimse bu mukayeseden Pavlus'un dikkatli bir şekilde, Mesih'in gelişinin teolojik imalarına işaret ettiğini çıkarabilir. O Adem'i, Mesih'in bir türü (type) (Grekçe *typos*) olarak görür. Adem, ideal insanoğlunun olması gereken prototiptir. Ancak o Tanrı'nın yasasını ihlaliyle başarısızlığa uğradı. Bununla beraber, yeni Adem olarak Mesih, Adem'in başarısız olduğu hususta başarılı olmuştur. Mesih'in itaati bütünüyle Adem'in itaatsizliğine karşıt olarak durmaktadır. Bu nedenle ölüm, Adem'den sonra yaratılan herkes için realite iken, sonsuz hayat Mesih'in ardından yaratılan herkes için bir ihtimal olur. Anlayışının taslağını çıkarmak için Pavlus'un tipolojiyi kullanması dönemin standart bir uygulamasıydı. Dünyayı "tipler" (types) gibi karşılaştırmalar aracılığıyla ele almak kutsal kitap pasajlarını yeni şartlara adapte etmek için önemli bir yoldu.

Pavlus'un imajı onun teolojisi üzerinde derin bir etkiye sahiptir. O, Pavlus'un kurtuluş tarihi hakkındaki görüşünün arketip açıklamalarından biridir. Tanrı, insanlık ailesini meydana getirmek için Adem'de yaratıcı bir şekilde davranmış iken şimdi yeni bir inanç ailesi yaşama getirmek için İsa Mesih'in şahsında yaratıcı bir şekilde davranmaktadır. Bazı yorumcular bu düşüncenin çok meşhur oldu-

ğunu düşünmektedir. Öyle ki Adem'in hiç zikredilmediği Pavlus'un mektuplarının bölümlerini bile etkilemektedir.

Bu düşüncenin açık bir şekilde kullanıldığı en iyi örnek Filipililere mektuptaki⁵⁹ meşhur Mesihçi ilahidir. Buradaki karşılaştırma şu şekildedir.

Adem

Tanrı'nın suretinde (image)

Tanrı'ya eşitliği sımsıkı sarılacak bir hak saydı.

Kendini övdü.

Kendini efendi yaptı.

Kendini yükseltti.

Tanrı tarafından düşürüldü.

Mesih

Tanrı'nın yapısında (form)

Tanrı'ya eşitliği sımsıkı sarılacak bir hak saymadı.

Yüceliğinden soyundu.

Kendini köle yaptı.

Kendini alçalttı.

Tanrı tarafından yükseltildi.

Pavlus'un, Filipililere mektuptaki bu ilahinin bu tarzda okunmasını kastedip kastedmediği kesin değildir. Ancak ima edilen karşılaştırma, Pavlus'un Romalılar ve Korintlilere I. Mektubunda açıkça bulunan Adem-Mesih karşıtlığına benzemektedir. Amaç şudur: Pavlus, İsa Mesih'in gelişini geniş bir teolojik çatı içerisinde yaratıcı bir tarzda yorumlamıştır. Yeni Adem olarak Mesih, dünya için kurtuluş sağlayan büyük bir imajdır.

9. Pavlus özgürlükle neyi kastetmektedir?

Pavlus'un özgürlük anlayışı bizim çağdaş anlayışımızdan oldukça farklıdır. Modern Amerikan toplumu özgürlüğü, geniş bir tarzda, istediğimiz her şeyi, istediğimiz zamanda ve istediğimiz biçimde yapma kabiliyeti olarak görme eğilimindedir. Hiç sınır ve kısıtlama olmaksızın istediğimiz gibi seçim yapmak ve istediğimiz gibi yaşamak için özgür olmak. Böyle bir anlayış Pavlus'un zamanında Greko-

⁵⁹ Filipililer 2:6-11.

Romen toplumunda mevcuttu. Fakat Pavlus özgürlüğü bu tarzda düşünmemiştir.

Pavlus için özgürlük sadece bir şey”den” [from] değil aynı zamanda bir şey “için” [for] dir. (Örneğin İsa Mesih). Pavlus özgürlüğü kölelikle karşılaştırır. Pavlus, İsa'nın gelişinden önce Yahudilerin yasaya köle olduklarını ifade eder. O ayrıca yasaya sahip olmayan Gentilelerin bazen yasayı yerine getirdiklerini kabul eder. Çünkü yasa kalplerinde yazılmıştır. Mesih'te şimdi hepsi yasadan özgürdür. Fakat sevgi içerisinde yaşamak sorumluluğuyla. Galatyalılara mektup (5. bölüm) bazı detaylarıyla Pavlus'un anlayışını ortaya koymaktadır. Mektuptan seçilmiş şu iki bölüm amacı gösterecektir.

Mesih bizi özgürlük için özgür kıldı. Bunun için dayanın. Bir daha kölelik boyunduruğunu takınmayın (Galatyalılar 5:1).

Kardeşler, siz özgür olmaya çağrıldınız. Ancak özgürlüğünüz doğal benliğe fırsat olmasın. Birbirinize sevgiyle hizmet edin. Bütün Kutsal Yasa tek bir sözde özetlenmiştir: “Komşunu kendin gibi sev.”(Galatyalılar 5:13-14).

Galatyalılara mektubun kontekstini hatırlayalım. Pavlus, oluşturduğu cemaatin yabancı etkiler sayesinde önceki uygulamalarına, özellikle sünnet uygulamasına geri döneceğinden korktu. Mesih'te gerçek özgürlüğün ne anlama geldiğini açıklamak için Galatyalılara mektup yazdı. Onlar yasanın sınırlamalarından özgürdüler. Ancak onların yeni özgürlüğü sevgi içerisinde yaşama sorumluluğunu gerektirir. Aslında sadece sevgi, yasanın isteklerini kusursuz bir şekilde yerine getirebilir.⁶⁰ Mektubunun ortasında, Pavlus “kölelik” hakkındaki düşüncesinde bir oyun yapar. Yasaya bağlılık aslında Tanrı'nın iradesi hakkında çağdışı bir anlayışa köleliktir. Bir kimsenin kendini İsa Mesih'le ilişkilendirmesi “köleliğin” yeni bir türünü meydana getirir. Vaftiz aracılığıyla biz “Mesih'in köleleri” oluruz. Bu iki yönlü özgürlük anlayışını şu şekilde tablo yapabiliriz.

<p>TEVRAT'TAN, SÜNNETTEN= (günaha) KÖLELİK(ten)   ÖZGÜRLÜK→   İSA MESİH İÇİN, SEVGİ YAŞAMI İÇİN= (Mesih'e) KÖLELİK</p>
--

⁶⁰ Galatyalılar 5:14.

Pavlus istediği her şeyi yapmak için insanlara izin vermeye niyet etmemektedir. Hıristiyan özgürlüğü kendine has sorumluluklara sahiptir.

10. Pavlus hakkında “Yeni Perspektif” denilen şey nedir?

Terimi ilk ortaya atan ve bu fenomene uygulayan kişi J. D. G. Dunn olmasına rağmen, kavram E. P. Sanders’in çığır açan çalışmasından (*Paul and Palestinian Judaism*, Philadelphia: Fortress Press 1977) kaynaklanır. Aslında, Sanders’in çalışması, katı ve yasaya dayanan bir din olarak Yahudilik hakkında, şimdiye kadar olan yaygın nitelendirmeye kat’i bir tashih yapmıştır. Bu, “Yasa’nın işleri--Doğruluk” ile “Lütuf--Aklanma” vb [yasaya köle olmak ile müjde tarafından sağlanan özgürlük] arasındaki daha ileri bir karşıtlığa sevk eder. Yasa ve Müjde arasında mevcut olan çok net zıtlığın Martin Luther’in zamanından beri var olduğunu ve bu mesele üzerinde Pavlus hakkındaki anlayışlarının çoğunun özelliği olduğunu söylemek hiç abartılı olmaz.

Bir kimse, “Yeni Perspektif”i kısa bir şekilde aşağıdaki gibi açıklayabilir. Yahudilik aslında, bütünüyle legalistik bir din değildi. Sanders’e göre, Yahudilik “antlaşmaya dayanan kuralcı” (covenantal nomism) bir din değildi. Bu, seçilmiş halkın üyesi olmanın yasaya bağlılıkla ulaşılan bir şey olmadığı anlamına gelir. Fakat Anlaşma aracılığıyla Tanrı’nın halkının üyesi olmak anlamına gelmektedir. Bu statü Tanrı’nın armağanıdır, kazanılacak bir durum değildir. Bununla beraber, antlaşmaya gereği gibi bağlı olmak yasanın şartlarına bağlılığı gerektirmiştir. Bu yüzden, Tanrı’nın yasasına itaat düzenlenmiş bir meşruluk (legalism) değildir. Aksine, ahit yoluyla bahsedilen bir hayat sürmesidir.

Bu bakış açısına göre, Pavlus’un kurtuluş elde etmek için bilgiç bir şekilde yasanın işlerini yapmayı kötüleyen bir kimse olarak anlaşılması gerekir. Bunun yerine, Pavlus’un yasa hakkındaki öğretisi, antlaşmada öngörülen Tanrı’yla doğru ilişkiyi sürdürmenin pratik açıdan yaşanmış canlı tecrübesine yöneliktir ve antlaşmanın bir üyesi olarak etnik kimlikle ilgisi vardır. Sanders, Pavlus’un yasa hakkında söylediklerinde bütünüyle tutarla olmadığını kabul eder. Pavlus sistematik bir teolog değildir. O, farklı cevaplar gerektiren çeşitli şart ve durumlara hitap eden mektuplar yazmıştır. Bununla beraber, bu “yeni perspektif” hem Hıristiyanların Yahudiliği nasıl gördüğünü hem de yasa hakkındaki problemde görünüşte olan Pavlus’un zıtlıklarını nasıl anlayacağımıza uzun bir tashih sağlar.

Bu bilimsel çalışma geleceğe yönelik bir etkiye sahiptir. Hiçbir Pavlus uzmanı onun anlamlarını görmezden gelmeyi tercih edemez. Birinci yüzyıl Yahudiliğini oldukça kompleks ve tek düze (monolithic) olmadığını gösteren diğer bilimsel bulgular halinde bu yeni bakış açısı

sı Yahudi yasası hakkında önceki görüşlerin zayıflığına işaret eder. Gerçeği söylemek gerekirse bu tartışmanın bir iyi yan tarafı Yahudi-Hıristiyan diyalogu için geliştirilmiş bir olanaktır.

Bununla beraber, daha yeni bir perspektifi isteyen uzmanlar vardır. İsa Mesih'te başarılı dönüşüm bir kimsenin doğru bir yaşama nasıl yönlendirileceğine dair bir değişim gerektirse bile, bir kimsenin yasaya yapışmak için bazı açılardan Pavlus'un çağrısını ihmal etme seçeneği yoktur.⁶¹ Bu bilimsel konuşma, yasa hakkında Pavlus'un görüşüne kesin bir cevap isteyen bazı kimseleri şaşırtmış olabilir. Dahası, ben, tekrar vuku bulan bu konu hakkında devam eden tartışmanın, Pavlus'u, onun döneminden anlamak için mücadele eden herkese bir iyilik olduğunu düşünmekteyim. Kutsal kitapların çekiciliği, her neslin onlarla mücadele etmesi ve böylelikle gelecek nesiller için sadece fark yaratabilen yeni bir anlayış kazandırılmasından kaynaklanır.

---

⁶¹ A. Andrew Das, **Paul, the Law, and the Covenant**, Peabody: Hendrickson 2001.